

SOPRONI
EGYETEM

BENEDEK ELEK
PEDAGÓGIAI
KAR

Módszertani és tanulásmódszertani alapok

Kollarics Tímea

Képzők Képzése

2023. Február 14.

Fontos a motiváció...

Az oktatási folyamat különböző megközelítései

- Az oktatás **feladatszempon**tú megközelítése
- Az oktatás **tanulóközpont**ú megközelítése
- Az oktatás **rendszer**szemléletű megközelítése

Az oktatási folyamat különböző megközelítései

- Az oktatás **tanulóközpontú** megközelítése:
 - „A tanítás-tanulás folyamata minden esetben **interperszonális, kommunikatív, interaktív** cselekvések, tevékenységek sorozata. Az oktatási folyamat, mint komplex interaktív folyamat magába foglalja nemcsak a tanítás és tanulás folyamatát, de a **kognitív önszabályozás**, illetve a **motivációs önszabályozás** kiépítésének, kialakításának folyamatát is (Réthy, 1998).
- Az oktatás **rendszer szemléletű** megközelítése:
 - „A tanítás-tanulás rendszer szemléletű modellje **a bemeneti (input), a folyamat (process) és a kimeneti (output) tényezőket**, a környezetet és mindezen komponensek közti információáramlást, információvisszacsatolást és a kölcsönhatásokat foglalja rendszerbe.(...) A tanítás-tanulás rendszer szemléletében a visszajelentési mechanizmus kiindulópontja, forrása a **tanulóban bekövetkezett változás, az eredmény** (Báthory, 1997). ”

Az oktatási folyamat különböző megközelítései

- Az oktatás feladatszempon্তু megközelítése:
 - „az oktatás egymást követő és egymásba átható *didaktikai feladatok* elvszerű és tervszerű rendszere (Daruka-Pfister, 2015).”
 - Ismeretszerzés öt szakasza:
 - A figyelem felkeltése (motiváció)
 - Az új ismeretek feldolgozása
 - Az elsajátított ismeretek rendszerezése, rögzítése (megszilárdítás)
 - Az elsajátított ismeretek alkalmazása (alkalmazás)
 - Ellenőrzés-értékelés (teljesítmény mérése) (Firbás, 2001; Lükő, 2014; Daruka-Pfister, 2015).

Didaktikai feladatok a szakmai oktatásban

- Célkitűzés
- **Motiváció**
- Előkészítés
- Új ismeretek feldolgozása
- **Megszilárdítás**
- Alkalmazás
- Ellenőrzés
- Megbeszélés
- Értékelés
- Szervezés
- Házi feladat

Mikrostruktúra

- A megismerési folyamat szakaszos!
- Mikrostruktúra: *„a feldolgozandó ismeretanyag legkisebb logikai egysége, az indukciós anyag, az elemzés és az általánosítás hármassága (Firbás, 2001).”*
 - célkitűzés, illetve célkitűzés motivációval (indukciós anyag)
 - feldolgozandó anyag elemzése (analízis)
 - szintézis (elvontatkoztatás, összegzés, általánosítás)
- Első lépés a cél meghatározása és a megismerési szint kitűzése

Az elérhető megismerési szintek (Firbás, 2001)

Észlelési szint	Fametszet
Képzeti szint	Kicsi, nagy, vékony, vastag, barna, piros, illatos, stb.
Felismerési szint	Tölgy, akác, vörösfenyő
Definíciós szint	Kettős színű, keskenyszíjácsú, gyűrűslikacsú, kemény, nehéz, tartós, például az akác, tölgy
Rendezési szint	A kemény lombos fafajok közé, a nagyon rugalmas és kevésbé tartósak csoportjába tartozik, szép színű és rajzolatú, pl. kőris
Külső algoritmikus szint	Határozóval meghatározást tud végezni
Belső algoritmikus szint, jártasság	Gondolkodva, koncentrálással önálló meghatározás, felidézés
Készségi szint	A tudás automatikus előhívása

- **Célkitűzés:**

- az első didaktikai feladat, az óra típusától függően
- az egész óra célját jelölő célkitűzés új ismeretek feldolgozása esetén az új ismeret témája (pl. A faanyag makroszkopikus szerkezete)
- célkitűzésen belül egy-egy mikrostruktúrának is van külön célkitűzése, ezt rész célkitűzésnek nevezzük (például: a faanyag makroszkopikus szerkezete sugármetszeten)

Célkitűzés-elemzés-általánosítás

- Az egymást követő rész célkitűzések és a hozzájuk kapcsolódó elemzések által jutunk el a rész általánosításokig, majd az óra végére az általánosításig, és ekkor feltehetjük magunknak a kérdést, hogy a tanítási óra elérte-e a kitűzött célját?

Induktív és deduktív megismerés

- A pedagógiai megismerés lehet **induktív**, amikor empirikus úton, a konkrét megtapasztalástól jutnak el a tanulók a tapasztalatokból levonható következtetésekre, és ezáltal az általánosításig (például egy családba tartozó fajok jellemzőit megfigyelve a rendszertani egységre törvényszerűségeket fogalmaznak meg)
- **Deduktív** megismerés esetén a szabályok, összefüggések kimondása után jutnak el a tanulók a konkrét megvalósításig vagy ismeretig (Lükő, 2006).

Oktatási módszerek és szervezési módok

Oktatási módszerek

- **Az oktatási módszerek**

- „az oktatási folyamatnak állandó, ismétlődő összetevői, a tanár és tanuló tevékenységének részei, amelyeket különböző célok érdekében eltérő stratégiákba szerveződve alkalmaznak (Falus, 2003).”
- „A tanításban, oktatásban minden olyan eljárás, amelyet a tanár és a tanulók közösen, együttesen alkalmaznak a megismerés folyamatában a tanulás-irányítás, a szabályozás, a megerősítés, a megszilárdítás, és a minél könnyebb felidézés, valamint alkalmazás érdekében (Firbás, 2001).”
- Az **oktatás módszerei**: előadás, magyarázat, megbeszélés, vita, tanulói kiselőadások, elbeszélés, szemléltetés, munkáltató módszer, projektmódszer, tanulási szerződés, kooperatív oktatási módszer, szimuláció, szerepjáték, játék, tanulmányi kirándulás, házi feladat.
- Az **oktatás szervezési módjai** (a pedagógus tevékenysége felől közelítve) és **munkaformái** (a tanulók felől közelítve): frontális munka, egyéni munka, párban folyó munka, csoportmunka (Falus, 2003).

1. Előadás

- Monologikus szóbeli közlési módszer
- Egy-egy téma logikus, részletes, viszonylag hosszabb ideig tartó kifejtésére szolgál. Általában magába ötvözi az elbeszélés és a magyarázat elemeit.
- Már a görögök is alkalmazták (lectare: a szöveg hangos felolvasása – vajon ma is ezt jelenti?)
- Terjedelme 15–20 perctől 1,5-2 óráig
- Mikor indokolt az alkalmazása???
- Előnyök-hátrányok

2. Magyarázat

- Monologikus tanári módszer
- Törvényszerű összefüggések, szabályok, tételek, fogalmak megértésének elősegítése
- Terjedelme: 5–10 (20–25) perc

3. Az elbeszélés

- Monologikus, szóbeli közlési módszer
- Egy-egy jelenség, esemény, folyamat, személy, tárgy érzékletes, szemléletes bemutatására szolgál
- Rövidebb, mint az előadás
- A magyarázattól az információátadás célja, jellege különbözteti meg
- Főként a tanulók képzeletét, érzelmeit mozgósítja
- Minden korosztályban alkalmazható
- Elsősorban érzékszervekkel felfogható tulajdonságokat közöl
- Valóságos tárgyak, filmrészletek, fényképfelvételek, hangfelvételek hozzájárulhatnak az elbeszélés élményszerűségéhez, világosságához és érthetőségéhez.
- Érzelemgazdag közlési módszer (a tanulók képzeletük mozgósítása révén átélik az eseményeket, jelenségeket, folyamatokat, azoknak mintegy részeseivé válnak)

4. A tanulói (hallgatói) kiselőadás

- Monologikus szóbeli közlési módszer
- Az összefüggő közlés nem a tanártól, hanem a tanulótól származik
- Alkalmazására csak bizonyos életkor felett
- Támaszkodhat kutatómunkára, tapasztalatra
- Haszna a kiselőadást tartó tanuló számára többretegű: pl.???
- Időtartama általában 10–15 perc (felsőoktatásban 20-25 perc)

5. A megbeszélés

- Dialogikus szóbeli közlési módszer
- A tanulók a pedagógus kérdéseire válaszolva dolgozzák fel a tananyagot
- A leggyakrabban alkalmazott, legkedveltebb, minden korosztályban alkalmazható módszer:
 - állandóan fennálló kontaktus révén a pedagógus rendszeres visszajelzést kap
 - tanulói igények szerint lehet haladni
 - új szempontokat vihetnek a feldolgozás menetébe
 - tanulók tevékenyek, maguk jönnek rá a megoldásra
 - sikerélményt nyújt
 - érdekes
 - jelentős a motiváló hatása.
- Fontos: **helyes pedagógiai kommunikáció (pozitív tartalmas értékelés)**
 - Kerülendő: elmarasztaló szavak (Rossz! Ez értelmetlenség!), cinikus megjegyzések, az inszinuáció (olvasni sem tudsz!), a helyes válasz negatív értékelése (Vak tyúk is talál szemet!) és az értékelés elmaradása

6. Vita

- Dialogikus szóbeli közlési módszer
- Az ismeretek elsajátításán túl célja a gondolkodás és a kommunikációs készségek fejlesztése
- Tanulók: önállóak, kezdeményeznek
- Az interakció nem kérdés-felelet formát ölt, hanem vélemények, kijelentések, állítások ütköznek
- Időtartama (10–15 perctől a másfél óráig) lényeges eltérést mutat.
- Értékelés: nem helyes/helytelen, hanem egyetértek/nem értek egyet
- Nemcsak a tanár értékeli a tanulók megnyilatkozásait, hanem a tanulók egymás és a tanár megállapítását is
- A vita eredményes alkalmazásának feltételei:
 - a tanulók felkészítését a vitában való részvételre (nem spontán, fejleszteni kell)
 - a vita megfelelő előkészítését,
 - a vita megfelelő vezetését
 - A vitában való részvétel képessége a tanulóknál spontán módon nem alakul ki, azt céltudatosan – többnyire vitákban való részvétellel és annak elemzésével, értékelésével

7. Szemléltetés

- A szemléltetés (demonstráció, illusztráció) olyan szemléletes oktatási módszer, amelynek során a tanulmányozandó tárgyak, jelenségek, folyamatok észlelése, elemzése történik
- A legáltalánosabb és legőszibb oktatási módszer (szakmai képzésben kiemelkedő jelentőség)
- Hozzájárul:
 - a képszerű, szemléletes gondolkodás fejlesztéséhez,
 - a kiinduló bázis megteremtésével a fogalomalkotáshoz, illetve a tevékenység elsajátításához,
 - a gyakorlati alkalmazási lehetőségek feltárásához,
 - a tanult jelenségek szemléletes rendszerezéséhez, osztályozásához,
 - a tanulók érdeklődésének felkeltéséhez,
 - a tanultak alkalmazásához.

8. Munkáltató módszer

- Gyakorlati módszer
- A tanulók tárgyakkal vagy eszközökkel manipulatív tevékenységet végeznek
- A tanulás aktív cselekvésen keresztül valósul meg

9. Projekt módszer

- A tanulók érdeklődésére, a tanárok és a diákok közös tevékenységére építő módszer, amely a megismerési folyamatot projektek sorozataként szervezi meg
- A középpontjában egy gyakorlati természetű probléma áll
- A hagyományos iskolai tantárgyi rendszer fellazítását igényli
- Nagyfokú szabadság (célok kiválasztásától, a tervezéstől a feladat végrehajtásának módozatain keresztül egészen az elkészült produktum és a tevékenység értékeléséig)
- A módszer alkalmazása során általában négyféle projekt kidolgozására kerülhet sor:
 - gyakorlati feladat, mint például egy hasznos tárgy megtervezése és kivitelezése,
 - egy esztétikai élmény átélése (cikk megírása, színi előadás megtartása),
 - egy probléma megoldása,
 - valamilyen tevékenység, tudás elsajátítása.

10. A tanulási szerződés

- A tanár és a tanuló közötti megállapodás egy adott tanulási cél elérése érdekében
- „szerződés”
- Megállapodás egyetértés alapján
- Pl. előre közöljük, hogy melyek a kötelező feladatok, és melyekért lehet közepes, jó, jeles érdemjegyet szerezni

11. A kooperatív oktatási módszer

- A kooperatív oktatási módszer a tanulók (4-6 fős) kis csoportokban végzett tevékenységén alapul
- Az ismeretek és az intellektuális készségek fejlesztésén túl kiemelt jelentősége van a szociális készségek, együttműködési képességek kialakításában
- Több válfaja van

12. A szimuláció, a szerepjáték és a játék

- Olyan oktatási módszerek, amelyekben a tanulók tapasztalati tanulás révén fogalmakat, eseményeket, jelenségeket sajátítanak el, tevékenységeket gyakorolnak be.
- A **szimuláció** a fizikai vagy társadalmi valóság bizonyos elemeit elvonatkoztatja oly módon, hogy a tanulók ezekkel kapcsolatba léphetnek és a szimulált valóság részeseivé válhatnak. A szimulációk a valóság absztrakciói, leegyszerűsítései.
- **Szerepjáték**ról akkor beszélünk, ha valaki egy másik személy szerepét vagy funkcióit játssza el.
- A **játék** (game) olyan vetélkedő, amelyben bizonyos előre meghatározott szabályok betartásával a győzelmet ügyesség, erő vagy szerencse segítségével lehet megszerezni (erős motiváló hatás)

13. Házi feladat

- A házi feladat a tanulók önálló, a tanítási órák között végzett tevékenységén alapuló oktatási módszer
- A házi feladatnak sikeresen megoldhatónak kell lennie, ennek érdekében:
 - a tanulók önálló tanulási képességét már a tanórán is fejlesszük
 - a házi feladat kapcsolódjon az órai munkához
 - a házi feladat ne a tanórán be nem fejezett ismeretelsajátítási folyamat folytatása legyen
 - ne legyen mély szakadék a tanórai munka és a házi feladat között
 - használjuk fel az egyéni tevékenységet irányító munkatankönyveket, programozott anyagokat
 - a feladatok nehézsége feleljen meg a tanulók képességének (differenciálás!)
 - rendszeresen adjunk rövid feladatokat, és ne egyszerre sokat.

14. Gyakorlás, gyakoroltatás

- Gyakorlati oktatásban az egyik legfontosabb módszer!
- Monoton, sok ismétlés
- Fontos: pihentetés

15. Tanulmányi kirándulás/tanulmányút/üzemlátogatás

- Olyan módszer(ek), amelynek során a tanár és a tanulók hosszabb rövidebb időre elhagyják az iskolát a való világgal ismerkedés és új tapasztalatok megszerzése érdekében
- Közvetlen, életszerű tapasztalatszerzés
- Időigényes, költséges és sok fáradsággal jár
- Szervezési feladatok (kötelező!)

Szervezési módok/munkaformák

- Frontális osztálymunka
- Csoportmunka
- Párban folyó tanulás (páros munka, tanulópár)
- Egyéni munka

1. Frontális osztálymunka

- Az osztályrendszerre, mint szervezeti formára alapozott munkaszervezési mód
- Egyaránt alkalmazható az osztálytermi foglalkozásokon, a szakmai kabinetekben, az évközi és a nyári gyakorlatokon, valamint a szakmai kirándulásokon
- A jelenlegi pedagógiai gyakorlatban domináns szerepet tölt be:
 - mutatós, változatos, didaktikailag a legjobban kidolgozott
 - a pedagógusoktól (különösen a pályakezdőktől) a legkevesebb külön energia-ráfordítást igényli (biztos ez???)
 - nem tudja figyelembe venni a különböző képességű, fejlettségű, szorgalmú és munkatempójú tanulók közötti eltéréseket, vagyis az átlaghoz igazodik

2. Csoportmunka

- 3-6 fős csoportok
- A csoportok tagjai közösen dolgoznak a kitűzött feladatok megoldásán
- Munkamegosztással lehet csak eredményesen megoldani
- Ha több csoport kap azonos feladatot, akkor ezt a versenyszellem erősítésére is fel lehet használni
- A csoportokat vagy szociometriai felmérés alapján, vagy a tanulók javaslataira építve célszerű kialakítani
- Képességek szerint homogén csoportok kialakítása általában célszerűtlen (eltérő munkatempó, fegyelmezési problémák)
- A tanár a csoport vezetőjével tartja fenn a szükséges munkakapcsolatot
- A csoportmunka során a jó tanulók munkatempója magával ragadhatja a többieket is
- A közös munkatervhez való alkalmazkodás munkafegyelemre nevelheti a közösséget
- Többlet-energia ráfordításokat igényel
- Időigénye sok!
- A csoportmunka kooperatív oktatási módszerek munkaformája!

3. Párban folyó tanulás

- Két tanuló működik együtt valamely tanulmányi feladat megoldása érdekében
- Páros munka: hasonló képességű tanulók esetén
- Tanulópár: különböző képességű tanulók esetén
- Hol alkalmazzuk?

4. Egyéni munka

- A tanulók az új anyag feldolgozását a saját munkatempójuknak megfelelően végzik
- Az individualizált munka rendszerint feltételezi segédanyagok (programozott tananyagok, feladatlap, munkafüzet, feladatgyűjtemény, stb.) és segédeszközök (személyi számítógép, stb.) alkalmazását
- Előnye, hogy a tanulók a saját egyéni munkatempójuk szerint dolgozhatnak, és a tanár egyéni bánásmódot alkalmazhat (differenciálás, individualizálás)
- Alkalmazásának nehézsége: gondosan kidolgozott programozott segédanyagokat kíván
- Hol alkalmazzuk?
- Kevésbé tanári energia-ráfordítás igényes jól kidolgozott segédanyagok esetén, mint a csoportmunka (felületességre csábíthat)
- Több változata van

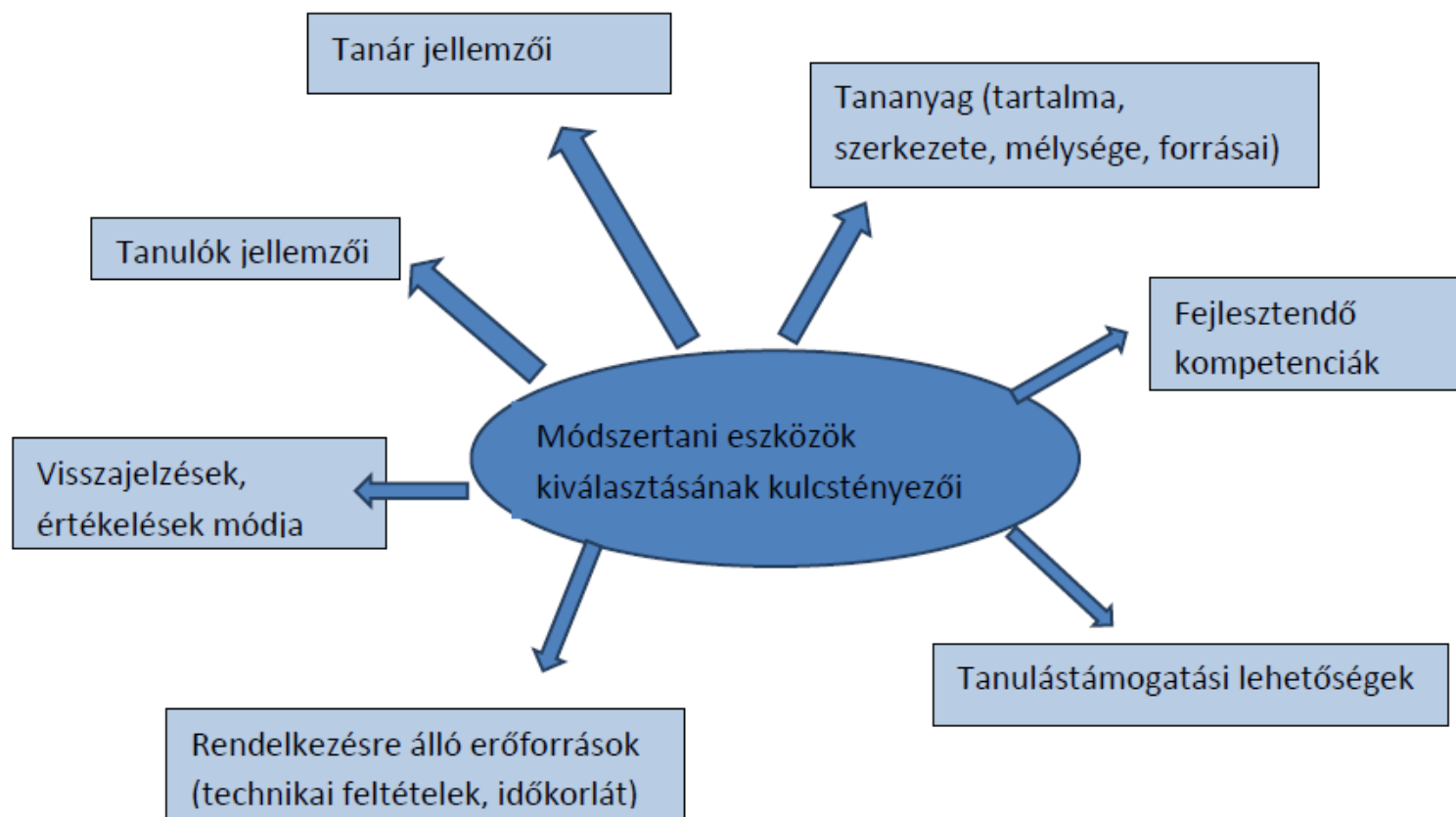

Tanórai differenciálás

- Eltérő személyiségtípusú tanulóknak más-más a(z):
 - tanulási stílusa
 - motivációja
 - attitűdje
 - érdeklődési köre
 - agyfélteke-dominanciája
- fiú-lány különbségek
- etnikai különbségek

A tanítási módszerek kiválasztását befolyásoló tényezők (Daruka-Pfister, 2015)

Felkészülés a tanítási órára

- Az eredményes pedagógiai tevékenység egyik legfontosabb eleme a **tervezés**
- A tanári felkészülés legmeghatározóbb tényezője az **idő**
- A tanári felkészülés lépcsői az alábbiakban foglalhatóak össze (Firbás, 2002 alapján):
 - Állandó, vagy folyamatos felkészülés
 - Általános felkészülés (szakképzésben tanmenetkészítés)
 - Tematikus felkészülés (szakképzésben tematikus tervkészítés)
 - Felkészülés a tanítási órára, gyakorlati foglalkozásra

Felkészülés a tanítási órára

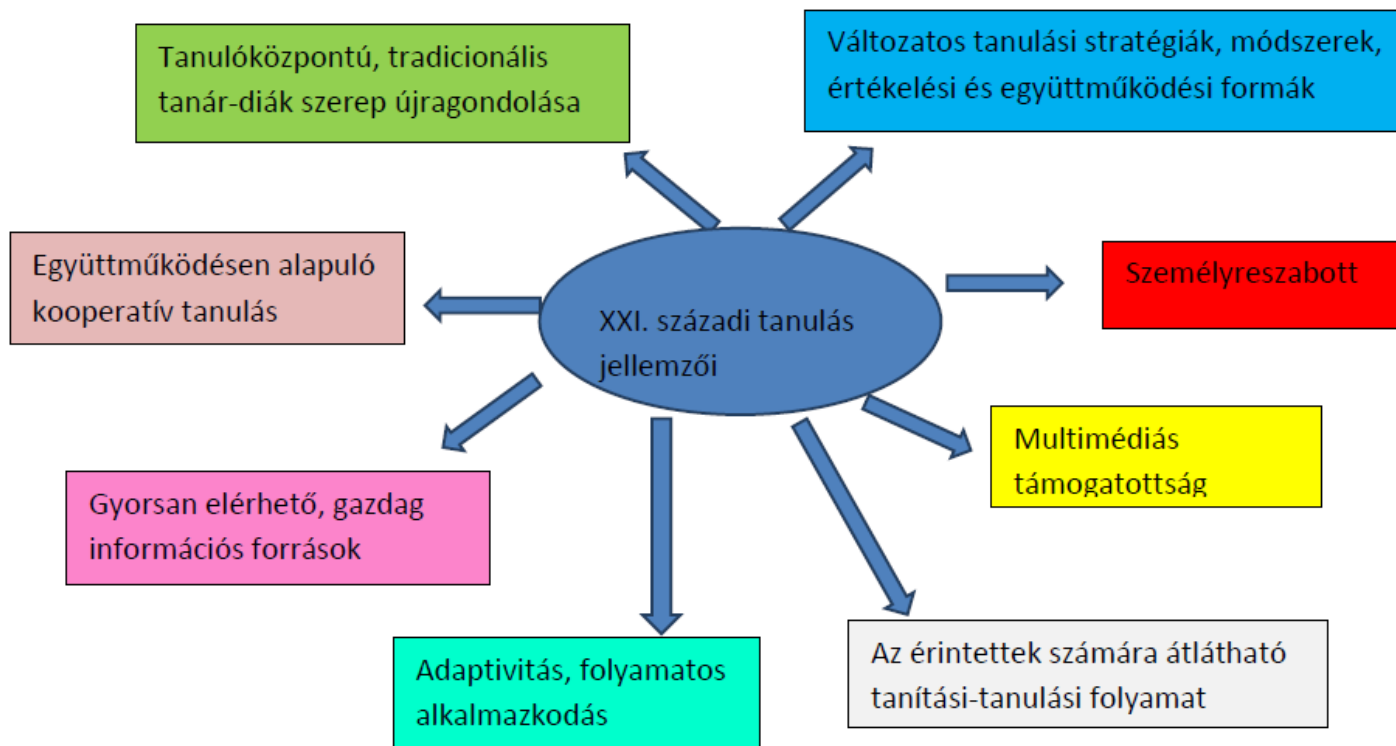
1. A tanítási óra ismeretanyagának megvizsgálása, hogyan helyezkedik el a tantárgy megtanulásának folyamatában?
2. A tantervi anyag áttanulmányozása, tankönyv, irodalom, segédeszközök áttekintése
3. Az óra célkitűzésének pontos és rövid megfogalmazása (Óra végén feltett kérdés (önreflexió): Az óra elérte-e a célját?)
4. Didaktikai feladatok meghatározása
5. Az óratípus meghatározása
6. Az ellenőrzés megtervezése
7. Az új ismeret logikai egységekre való bontása, az általánosítások szintjeinek meghatározása
8. A mikrostruktúrák megszerkesztése, a részcélkitűzések és az általánosítások pontos megfogalmazása
9. A tanulás menetének meghatározása (induktív, deduktív, vegyes feldolgozás)
10. Indukciós anyagok meghatározása, az alkalmazandó módszerek
11. Elemző kérdések
12. Az általánosítások megfogalmazásának módjai

13. A megszilárdítás módjai, módszerei
14. Az alkalmazás lehetőségei, módjai, módszerei
15. Felhasználható eszközök
16. Különleges nevelési vagy oktatási cél
17. Koncentrálási lehetőségek
18. Házi feladat megszerkesztése
19. Szervezési feladatok végiggondolása
20. Az értékelés módszerei
21. Az óravázlat végleges összeállítása
22. A táblavázlat megtervezése, elkészítése (pl. ppt)
23. Az időbeosztás megtervezése
24. Esetleges forgatókönyv elkészítése

A 21. századi tanulás jellemzői *(Daruka-Pfister, 2015)*

Egy kis tanulásmódszertan...

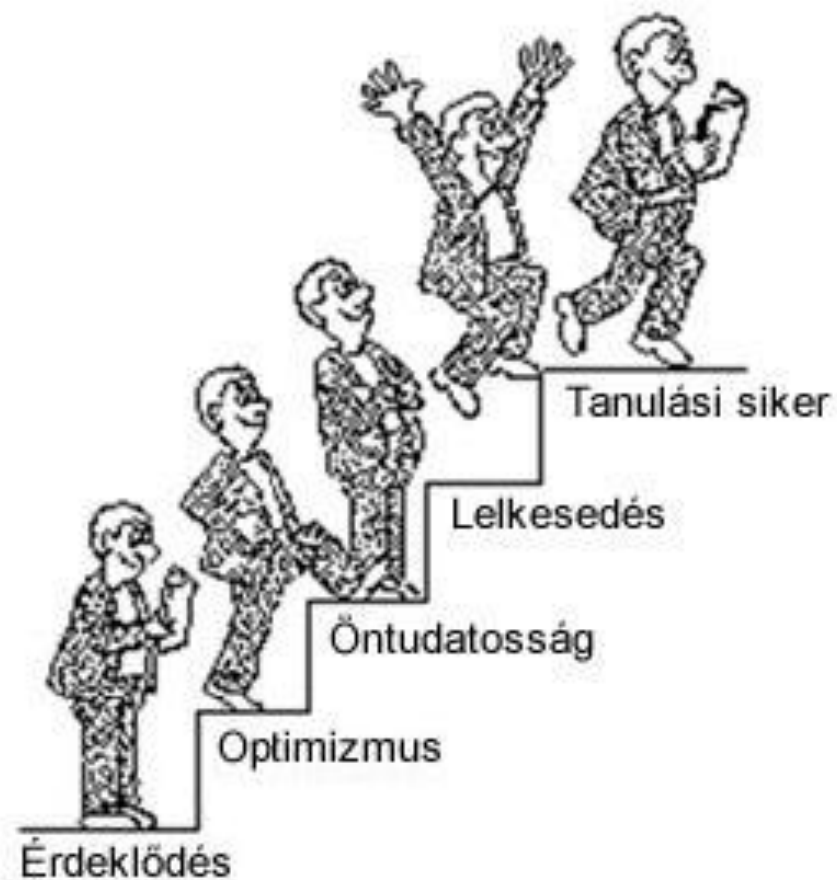

A tanulás

- A saját tanulás megértése kiindulópontja a tanulási hatékonyság növelésének
- Ez az út vezethet oda, hogy saját tanulási folyamatainkat tudatosan irányítva (ha szükséges, korrekciókat alkalmazva), kisebb energia-befektetéssel, rövidebb idő alatt legyünk képesek használható tudást szerezni
- A hatékony tanulás meghatározói:
 - A tanuláshoz való viszony (motiváltság, a tanulás öröme)
 - A tanulási szokások, a hatékony tanulási technikák, módszerek ismerete
 - A tanuláshoz szükséges alapképességek megléte és fejlődése

- A tanulási sikerhez vezető lépcsőfokok

Tanulási stratégiák

- A tanulási stratégia az ismeret elsajátítás komplex módszer-együttese, ami tanulástechnikai elemekből épül fel, és egyéni
- Tevékenységi terv, annak az útnak a megtervezése, ahogy legcélszerűbben, leghatékonyabban juthatunk el a tudáshoz
 - **Szervezett tanulás:**
 - Egyéniségnek és a tantárgynak megfelelő módszerkombináció, amely tartalmazza a sorrendiséget (mit mi után), a lényegkiemelést, az ismeretek feldolgozását (pl. elolvasa egyszer, kétszer, majd utána kiemeli a lényeget)
 - **Mechanikus (reprodukáló) tanulási stratégia:**
 - A részletek megjegyzésére épül. A tanulás célja az ismeretek precíz, pontos rögzítése és reprodukciója.
 - **Mélyreható tanulási stratégia:**
 - A dolgok átlátására, megértésére, rendszerezésére törekszik. Az új ismereteket igyekszik a régiekhez kapcsolni, önállóan próbál véleményt alkotni, nem fogad el minden értelmezést, kritikusan viszonyul a különböző megközelítésekhez.

- Mélyreható tanulási stratégia lépései a következők:
 - *Megfigyelem, elolvasom, megnézem*, amit el kell sajátítanom – ez történik akkor, amikor elolvassuk a megtanulandó szöveget, megfigyeljük a kísérletet, megnézzük a filmet stb.
 - *Megértem* a dolgokat. Azt gondolom: „Világos, már értem...”. Ezt tesszük akkor, amikor lerajzoljuk-elképzeljük, kipróbáljuk, értelmezzük a dolgokat, értelmező kérdéseket teszünk fel velük kapcsolatban.
 - *Megjegyzem* azt, amit megismertem, megértettem. Ez akkor történik, amikor hangosan (vagy magunkban) elmondjuk a szöveget, ha nem sikerül, akkor megnézzünk-megjegyzünk egy-egy kulcsszót, amiről eszünkbe jut a többi. Logikai szervezőket (ábrákat, sémákat) rajzolunk, hogy segítsenek felidézni a tanultakat – vagyis kialakítjuk a „megjegyzés mankóit”.
 - *Alkalmazni tudom*, amit megtanultam. Ezt akkor mondhatjuk, amikor a felidézéshez már nem kell visszalapozni a könyvben, nem kell újra megnézni a jegyzetet, a felidézett ismereteket kapcsolatba tudjuk hozni más ismeretekkel, összefüggéseket fedezünk fel közöttük, képesek vagyunk elemezni, összehasonlítani.

Tanulási technikák, módszerek

- Tanulási technikák alatt az ismeret-elsajátítás konkrét, egyedi, egyszerű elsajátítási formáit értjük
- A technikák között elsődlegesnek is nevezhetők:
 - a hangos olvasás,
 - a néma olvasás (a felnőttekre legjellemzőbb tanulási technika),
 - a szöveg elmondása (a hangos elmondás segíti az ismeretanyag elmélyítését, önerősítő jellege van),
 - a szöveg elmondása másnak (hasznos, mert összeszedettséget, koncentrálttságot igényel), ismétlés, bármilyen módon (pl. hangos-néma ismétlés),
 - a tanulási folyamat önellenőrzése,
 - az ismeretek elmélyítése.
- A tanulási technikák nagyon sokfélék lehetnek.

A leggyakoribb olvasási módok

- 1. Átfutás:
 - Általános benyomás szerzése.
 - Kulcsszavak és kifejezések megtalálása, vagy új ismeretek kiragadása
- 2. Részletes, feltáró, aktív olvasás
- 3. Böngészés:
 - A feltáró olvasás és az átfutás keveréke.
- 4. Fürkészes (szelektív olvasás, skipping):
 - Az információ lokalizálására szolgál, hol találjuk meg a szövegben azt a különleges kifejezést, témát, adatot, számot, amire szükségünk van
- 5. Kiragadás:
 - Lényegkeresés, vezérgondolat
- 6. Kritikus olvasás:
 - Pl. dolgozatok elkészítésénél
- 7. Olvasás a tanulás szándékával

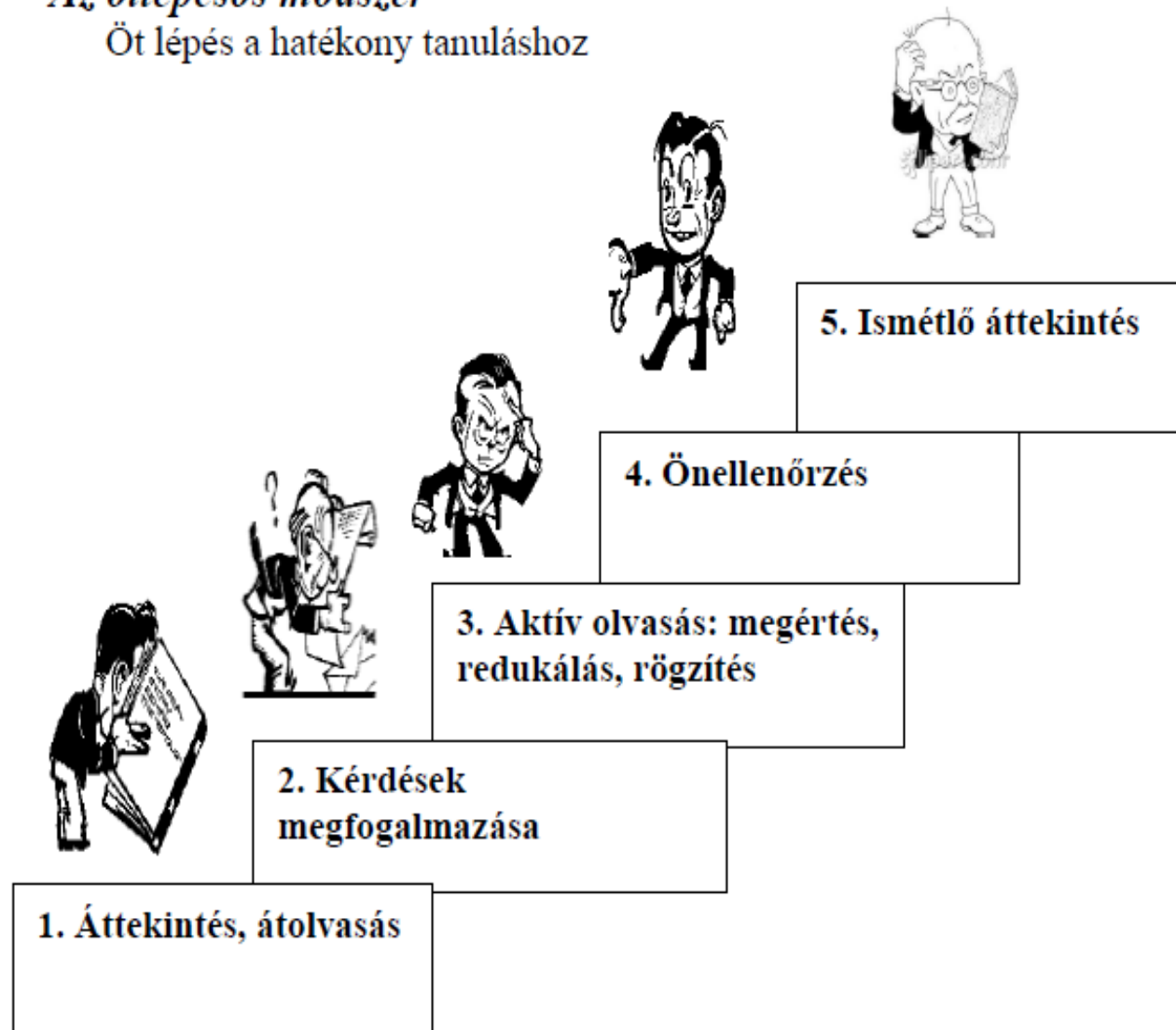

Tanulás tankönyvből

- Előkészületek:
 - A hatékony tanulás ráhangolódással kezdődik
 - A tanulás érzelmi viszony: nehéz olyat tanulni, amelyet nem szeretünk
- Tanulás több lépésben

Az ötlépcsős módszer

Öt lépés a hatékony tanuláshoz

Jegyzetelés

- 1. olvasott szöveg kijegyzetelése:
 - Miért érdemes kijegyzetelni az olvasott szöveget?
 - Mert:
 - segít a feldolgozott anyag értelmezésében
 - segít az összpontosításban
 - segít az anyag megjegyzésében
 - segít az ismételtsben
 - a tanulásban való előrelépés szimbóluma (mutatja, hogy mennyit haladtunk) és így fenntartja a lelkesedést
 - *A tanulási folyamat szerves része a saját kézzel írott jegyzetek készítése!*
- 2. Előadásjegyzet:
 - Követelmények:
 - Jegyzetelés technikájának elsajátítása
 - Órai odafigyelés
 - Meg kell tanulni kiszűrni a lényegét
 - Kiemelések, tagolás

Vázlatkészítés

- A vázlatkészítés technikája hasonló a jegyzetkészítéséhez, de a vázlatban csak a leglényegesebb momentumokra szorítkozunk
- Csak kulcsszavakat, fogalmakat, adatokat emelünk ki benne, jól áttekinthető hierarchikus rendben
- Jó vázlatot akkor tudunk készíteni, ha teljesen megértettük és már mélyen feldolgoztuk az anyagot
- **Gondolattérkép:** sajátos vázlatforma
 - A kulcsszavakat vizuálisan megjelenítve képszerű vázlatot készítünk, melynek segítségével az információkat hatékonyabban tudjuk rendszerezni, és tovább meg tudjuk tartani az emlékezetünkben. Ezt a fajta vázlatot *grafikus rendezőnek, hálótérképnek, ismerettérképnek, gondolatláncnak, asszociációs térképnek* is szokták hívni

Mnemotechnikák

- Olyan eljárások, amelyek a megtanulandó anyag jelentésétől függetlenül segítik a tanulást és az emlékezet működését:
 - A helyek módszere (a megjegyzendő dolgot vagy tárgyat valamilyen helyhez kötjük)
 - Történet módszere (a megtanulandó anyagot történetbe foglaljuk)
 - Kapcsolás módszere (hosszabb lista megtanuláskor előnyös – minden megtanulandó dologról élénk vizuális képet kialakítani és ezeket egymáshoz kötni)
 - Kulcsszó módszer (kiemelni a kulcsszavakat és ezeket memorizálni)
 - Asszociáció módszere (rögzült emlékkép összekapcsolása a megtanulandó dologgal)

Mnemotechnikák

- **ACRONYM:** egy adott lista kezdőbetűiből egy új szót képezünk és azt jegyezzük meg
- **ACROSTIC:** acronym mondatok: amikor például a bolygók neveit szeretnénk megtanulni: Merkúr, Vénusz, Föld, Mars, Jupiter, Szaturnusz, Uránusz, Neptunusz, Plútó. *„Minden vasárnap felmegyek a Mátyás-templom jéghideg szentélyébe, ugyanis nótázunk a plébánossal.”*
- **RITMUSOK ÉS RÍMEK:** *„Előttem van észak, hátam mögött dél, balra a nap nyugszik, jobbról pedig kél.”*

A tanulás feltételei

- Optimális külső feltételek (környezet):
 - Egyéntől függ
 - Zavaró: hőség, por, zaj, stb.
 - Hely (fotel, szék, ágy)
 - Eszközök
 - Tényezők (oxigén, hőmérséklet, stb.)
- Tanulási idő beosztása:
 - Tervek:
 - Heti munkaterv
 - Napirend
- Optimális belső feltételek:
 - Egyén aktuális állapota (fáradtság, hangulat, stb.)

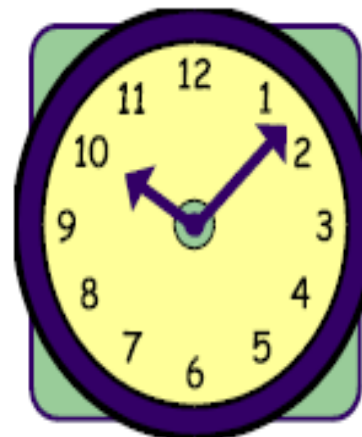
Időgazdálkodási ötletek

1 nap 24 h

1 h 60 perc

1 perc 60 másodperc

1 nap = 86.400 másodperc

Az idő erőforrás, mellyel hatékonyan kell gazdálkodni, másrészt korlát, mely céltudatos cselekvésre kényszerít.

Időrablóink azonosítása

IGAZ

A következő kérdések segítenek abban, hogy a munkaidőnket ellenőrzés alatt tartsuk, és felismerjük, mi, vagy ki rabolja az időnket.	Mindig	Gyakran	Néha	Ritkán
Amikor tanulok, a telefon gyakran megzavar.				
A telefonbeszélgetések majdnem mindig szükségtelenül hosszúvá nyúlnak.				
A családtagjaim, barátaim, szobatársaim gyakran megzavarnak a munkában, hogy elmondják gondjaikat, vagy beszélgessenek velem.				
Barátaim, ismerőseim gyakran megzavarnak a munkámban azzal, hogy bejelentkezés nélkül érkeznek.				
Az étkezések (a tanulás szüneteiben) elnehezítenek, és elálmosítanak.				
Tanulókörös megbeszéléseim csoporttársaimmal indokolatlanul hosszú ideig tartanak.				
Megbeszéléseink rosszul vagy egyáltalán nem előkészítettek.				
Egy egész halom elintéznivaló áll az asztalomon.				
Nehezen határozom meg és tartom be a határidőket, ezt csak nyomásra tudom megtenni.				

A fontos feladatokat az utolsó pillanatra hagyom, ami nagyfokú odafigyelést követel tőlem.				
Nem tudom világosan meghatározni a céljaimat és a fontossági sorrendet.				
Ezek mind zavarosak és változók.				
Túl gyakran foglalkozom másodlagos kérdésekkel.				
Nem szoktam napi munkatervet készíteni.				
Nem ruházom másra a feladataim egy részét, akkor sem, ha az indokolt lenne.				
Hajlamos vagyok „túl jól csinálni” a dolgokat. Túlságosan belemerülök a részletekbe.				
Gyakran olyan problémákat oldok meg, amelyeket mások is éppolyan jól meg tudnának oldani, de én felvállalom helyettük.				
Az egyes oszlopokban szerzett pontok összege:				
Minden egyes oszlop végeredményét meg kell szorozni a megadott értékkel!	X0	X1	X2	X3
Összesen:				

Forrás: T-Kit, Európai Ifjúsági Központ, Budapest
Módszer időablóink azonosítására c. ábra alapján

0-25 pont között:

Az időablók minden nap rabolnak. Időtervezés híján, az időablók elveszik a rendelkezésre álló időt.

26-35 pont között:

Működik ugyan egy időablók ellen telepített biztonsági rendszer, de ez a rendszer nem működik megfelelően, vagy elég rendszeresen ahhoz, hogy igazi biztonságot nyújtson.

35-45 pont között:

Elég jó az időbeosztás, de van néhány gond s gyenge pont az ellenőrző rendszerben, amelyen keresztül az időablók fegyveres támadást hajthatnak végre a rendelkezésre álló idő ellen.

45-54 pont között:

Nem valószínű, hogy a rendelkezésre álló idő az időablók kezére jut. Gratulálunk! Példa azok számára, akik szeretnék megtanulni, hogyan osszák be az idejüket.

Melyek saját halogató trükkjeink? Ismerjük meg őket!

- Még rengeteg időm van. Három hónap múlva lesz csak a vizsgaidőszak.
- Vagy a híres óra trükk: majd hozzáfogok pontosan tízkor. Addig még megnézem az e-mailjeimet. De mire felocsúdok már elmúlt tíz óra. Na jó, akkor elkezdem fél tizenegykor. De azt is elmulasztom valahogyan. Tanulni pedig, mint az köztudott, legjobban egészkor lehet elkezdni, ezért megvárom pontosan a tizenegy órát!
- Vagy azt gondolom, hogy „akkor megy legjobban a tanulás, ha szorít az idő” trükk. Mert az ám az igazi hajtóerő!
- Csak még tíz percet szundítok trükk!
- Meg kell néznem még előtte néhány könyvet trükk.

Gyűjtse össze, gondolja át, írja le saját halogató trükkjeit!

- **Megoldások:**
 - Tudatosítás
 - Feltételek szabása
 - „Bot technika”- büntetés
 - „Mézesmadzag technika”-jutalom
 - Fontossági sorrend
 - Kis lépések

Felhasznált és ajánlott irodalom

- Barabási Tünde: Tanulásmódszertan. Hatékony tanulási technikák. Jegyzet, Babes-Bolyai Tudományegyetem Távoktatási Központ.
- Daruka Mafdolna-Pfister Éva (2015): Általános tanítási módszertan tanár szakos hallgatóknak. Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest.
- Falus Iván (szerk.)(2003): Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Falus Iván (2003): Az oktatás stratégiai és módszerei. In: Falus Iván (szerk.) (2003): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 243-296. p.
- Firtás Oszkár (2001): Általános szakmai módszertan. Köznevelési Modernizációs Alapítvány, Sopron.
- Firtás Oszkár (2002): Erdészeti szakmai módszertan. Köznevelési Modernizációs Alapítvány, Sopron.
- Lippits Árpád (2002): Tanuláspedagógia. Comenius BT., Pécs.
- Lükő István (szerk.) (2006): Bevezetés a faipari szakoktatás módszertanába. Nyugat-Magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Kar Tanárképző Intézet, Sopron.
- Lükő István – Kollarics Tímea (2014): Fejezetek a szakmai tanár szakok módszertanából: módszertani jegyzet a szakmai pedagógusképzéshez. Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron.
- M. Nádas Mária (2003): Az oktatás szervezési módjai. In: Falus Iván (szerk.) (2003): Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 361-384.p.
- Réthelyi Görbe Éva (2009): Tanulás felsőfokon. Tanulásmódszertan. ÁVF, Budapest.
- Sydorko György (2006): Szakmai követelmények rendszere általában. In: Lükő István (szerk.) (2006): Bevezetés a faipari szakoktatás módszertanába. Nyugat-Magyarországi Egyetem Faipari Mérnöki Kar Tanárképző Intézet, Sopron.